

Ed.

613. Frumvarp

til námulaga.

Eins og það var samþykkt við 2. umræðu í Ed.

1. k a f l i.

Um málmleit.

1. gr.

Sérhverjum skal heimilt samkvæmt ákvæðum þeim, sem hér fara á eftir að leita **málma og málmblendinga** í jörðu eða landi, sem er óskift eign landssjóðs eða lénskirkjujarða, svo og í almenningum, öræfum og afréttum, sem eigi liggja undir jarðeignir einstakra manna eða sveitarfélaga, sem metnar eru til dýrleika. Sama gildir og um landsjóðs- og lénskirkjujarðir, sem seldar verða eftir að lög þessi ganga í gildi, og um jarðir, sem áður eru seldar samkvæmt lögum nr. 31, 20. október 1905 um sölu þjóðjarða, og lögum nr. 50 16. nóv. 1907 um sölu kirkjujarða.

2. gr.

Sá, sem vill málmleit gera, skal hafa málmleitarbréf og sýna það jarðar-ábúanda áður en hann byrjar málmleit. Áður en hann tekur til málmleitar, skal hann setja þá trygging, er bréfið tiltekur, fyrir skaða þeim, er kann að hljótast, af málmleitinni. Tryggingu þessa getur málmleitarmaður þó komist hjá að setja, ef hann lýsir því yfir skriflega, að hann ætli sér ekki að gera neitt jarðrask á túnnum eða í matjurtagörðum jarðanna, þar sem hann ætlar sér að leita, og skal

það þá tekið fram í málmleitarbréfinu, að hann hafi ekki rétt til að leita að málmum, sem jarðrask fylgir í túnum eða matjurtagörðum, nema trygging sé sett. Eigi má þó krefjast hærri tryggingar en sem nemur 200 krónum.

Málmleitarbréf gefur lögreglustjóri, og veitir það þeim mönnum einum, sem honum eru persónulega kunnir, eða sanna það með vottorði tveggja skilríkra manna hverir þeir séu.

Málmleitarbréf gildir 2 ár frá dagsetningardegi, og að eins í lögsagnarumdæmi útgefanda.

Leyfisbréf til málmleitar á almenningum og öðrum landssvæðum, sem eigi eru metin til dýrleika, gefur lögreglustjóri sá einnig út, sem næstur er, og skal leitarsvæðið til tekið.

Útlendingar og innlendir menn, sem dvelja langvistum erlendis, skulu um leið og þeir beiðast málmleitarbréfs og tilkynna málmfund, tilkynna lögreglustjóra skriflega, hver sé umboðsmaður þeirra hérlendis; að öðrum kosti má eigi veita þeim málmleitarbréf né taka málmfundartilkynningu þeirra til greina.

Fyrir málmleitarbréf skal greiða 2 krónur í landssjóð.

3. gr.

Á túni eða öðru ræktuðu landi, eða á stöðum, sem liggja nær íbúðarhúsum, útihúsum eða öðrum mannvirkjum, svo sem brúm, en 130 metra, má málmleit eigi gera, án leyfis jarðarábúanda. Á alfaravegum má ofanjarðar málmleit eigi fara fram, og alls enginn málmgröftur í kirkjugörðum eða grafreitum.

Ef málmleit fer fram með öðrum áhöldum en hökum og skóflum, eða áþekkingu áhöldum, í minni fjarlægð en 200 metra frá íbúðarhúsi annars manns eða alfaravegi, skal málmleitarmaður, að viðlagðri hæfilegri sekt, alt að 50 krónum, gera íbúum hússins viðvart, þegar hann ætlar að sprengja grjót, og setja vörð á veginn til að viðvara vegfarendur. Nú vanrækir hann þetta, og skal hann þá, auk sektarinnar, bæta þann skaða, er af vanrækslu þessari kann að hljótast.

4. gr.

Nú er gerð gryfja til að leita að málm, og skal þá sá, er gerði, hvort sem er á eigin landi eða annarra, halda uppi gripaheldri girðingu um hana, svo framarlega sem hún er orðin svo djúp, að alidýr geti farið sér að voða. Ef hætt er grefti, skal sá er gerði annaðhvort fylla gryfjuna, eða girða hana tryggilega. Vanræki hann þetta, sæti hann alt að 50 króna sekt og bæti skaða þann, sem af kann að hljótast.

5. gr.

Sá sem hindrar nokkurn í lögmætri málmleit sæti sektum 5—50 króna, og bæti þar að auki málmleitarmanni allan skaða, sem hann sannar, að hann hafi beðið við það.

6. gr.

Nú finnur málmleitarmaður vott þess að fyrir sé málmur, og skal hann þá, svo framarlega sem hann vill njóta fundar sins framar öðrum, senda skriflega tilkynningu í tveim eintökum um fund sinn til lögreglustjóra. Í tilkynningunni skal nákvæmlega tilgreina fundarstaðinn, málmtegundina og tilnefnda 2 votta, er á hann geti vísað. Lögreglustjóri skal rita á tilkynningarnar ár og dag og klukkustund, er þær bárust honum, og hafi annar maður síðustu 2 árin þar á undan sent á lög-

mætan hátt tilkynningu um málmfund á sama svæði, skal lögreglustjóri rita athugasemd um það á tilkynningarnar. Annað eintakið af tilkynningunni afhendist þegar tilkynnanda gegn 1 kr. gjaldi í landssjóð, en lögreglustjóri ritar hitt eintakið orðrétt með athugasemdum sínum í námubréfabókina.

Finnandi skal því næst annast um, að þeim, sem landið hefir til nytja, sé birt innan 8 vikna að viðstöddum 2 vottum, að tilkynning um málmfund hafi fram farið.

Tilkynning um málmfund skal tekin fullgild, þótt finnandi hafi eigi fengið málmleitarbréf áður en hann tilkynti málmfundinn, svo framarlega sem hann hefir eftir lögum þessum rétt til að fá greint bréf.

2. kafli.

Um málmgraftarbréf.

7. gr.

Heimill er málmgröftur til allra málma og málmblendinga á landssvæðum þeim, sem getur um í 1. grein.

8. gr.

Nú vill sá, sem fundið hefir vott um að málmur sé fyrir, grafa þar til málms, og skal hann þá innan 2 ára frá tilkynningu um fundinn, sbr. 6. gr., senda skriflega beiðni um graftarleyfi til lögreglustjóra. Í umsókninni skal tilgreint til hvaða málms eða málma umsækjandi ætli að grafa.

Frá þeim tíma er tilkynningin um fundinn fór fram, samkvæmt 6. gr., og til loka þessara 2 ára getur síðari málmfundur ekki svipt fyrri finnanda rétti til útmælingar þeirrar, er 3. kafli laga þessara heimilar honum.

Sé aftur á móti vanrækt að senda nefnda umsókn innan þessara 2 ára, er hverjum heimilt að hagnýta sér málmfundinn, sem finnandi væri.

Lögreglustjóri ritar þegar á málmgraftarbeiðnina dag og klukkustund, er hún barst honum, og gefur síðan út málmgraftarbréf. Skal þar tilgreint nafn, heimili og staða málmgraftarmannsins, og í hvaða jörð eða hvar málmfundarstaðurinn sé.

Eigi má neita neinum um málmgraftarbréf, sem tilkynt hefir málmfund, en fari svo, að fleiri en eitt bréf verði veitt fyrir sama málmfundarstað, skal fyrsti finnandi hafa forgangsrétt, hafi hann gætt ákvæða laga þessara.

Málmgraftarbréf skal innfæra orðrétt í námubréfabók.

9. gr.

Nú vill einhver taka upp vinnu á málmleitarstöðum eða í námugryfjum, sem öllum er orðinn heimill finnandaréttur að, eða gera tilraun til að vinna málm úr uppgrefti eða öðru úrkasti úr námum og við námur, sem hætt hefir verið við, og skal þá tilkynning um það fram fara á sama hátt og fyrirskipað er um tilkynningar um nýja málmfundi. Innan 12 mánaða frá því tilkynningin var gerð, skal tilkynnandi, að viðlögðum réttarmissi, fá málmgraftarbréf hjá lögreglustjóra.

10. gr.

Fyrir málmgraftarbréf skal greiða 25 kr. í landssjóð. Fá sá, er málmgraftarbréf hefir fengið, fleiri útmælingar en eina á því svæði, greiði hann fyrir hina síðari námuteiga aðeins leigugjaldið til landssjóðs samkvæmt 17. gr. fyrir hvern námuteig.

3. kafli.

Um útmæling undir námu og um námubrunna.

11. gr.

Hver sá, sem fengið hefir málmgrafterbréf fyrir málmfundarstað (8. gr.) á heimtingu á að fá útmælt námusvæði, og næga lóð undir hús fyrir námuverkafólk, námuafurðir, vélar og uppgröft, annaðhvort á sjálfu námusvæðinu eða utan við það.

Sá, sem fengið hefir útmælt námusvæði, samkvæmt ákvæðum þessa kafla á einn rétt til málmnáms á því.

Hver sá, sem fyrst hefir tilkynnt málmfund, og rétt hefir samkvæmt lögum þessum til að fá útmælingu, getur krafist að fá 2 útmælingar, sem nefnast námuteigar, á sama námusvæði (í æð eða lagi, fyrir utan lóð undir hús fyrir verkafólk, námuafurðir, vélar og fyrir uppgröft. Sá sem síðar tilkynnir málmfund á sama stað, og rétt hefir til að fá útmælingu, skal eig ifá meira en 1 námuteig.

12. gr.

Útmælingar skal beiðast af lögreglustjóra; framkvæmir hann útmælingarnar og færir gerðina í námubréfabókina og afhendir beiðanda staðfesta útskrift úr henni. Útmælingarbeiðandi lætur lögreglustjóra í té nauðsynleg áhöld og aðstoð.

13. gr.

Námuteigur skal vera rétthyrndur ferhyrningur, 100,000 ferhyrningsmetrar að flatarmáli, ef málmurinn liggur í lagi, en liggi hann í æð eða æðum, skal sá, er útmælingar beiðist, sjálfur tiltaka lengd, breidd og stefnu námuteigsins, er þó aldrei má vera minna en 100 metrar á breidd.

Takmörk útmælingar skulu vera lóðrétt í jörð niður.

14. gr.

Málmfundarstaðurinn skal vera innan takmarka útmælingarinnar, en mæla má í hverja þá stefnu er sá óskar, er útmælingar beiðist, svo framarlega sem það ekki kemur í bága við réttindi annara eftir lögum þessum.

15. gr.

Innan 6 mánaða í síðasta lagi frá því útmælingar hefir verið krafist, skal lögreglustjóri láta hana fram fara, ef óviðráðanlegar tálmanir hindra ekki.

16. gr.

Lögreglustjóri ákveður hvaða dag útmælingin skuli fara fram, og tilkynnir það beiðanda í tækan tíma, svo hann geti verið viðstaddur eða umboðsmaður fyrir hann; svo skal lögreglustjóri og tilkynna það með ábyrgðarbréfi þeim, sem hefir umráðarétt yfir landinu, og þeim, sem rétt hafa til málmgrafter, eða lýst hafa málmfundi á sama stað, svo og umboðsmönnum þeirra manna, sem eiga að hafa umboðsmenn á héraendis (2. gr.)

17. gr.

Fyrir útmæling hvers námuteigs, 100.000 ferhyrnings metra, skal greiða

lögreglustjóra 40 krónur og að auki ferðakostnað og dagpeninga samkvæmt lögum nr. 2, 2. febrúar 1894, 4. og 6. gr.

Enn fremur greiði námuhafi til jarðareiganda, (landssjóðs eða kirkju) árlegt leigugjald, 50 krónur fyrir hvern námuteig, og til jarðarábúanda 10 krónu. Auk þess greiði námuhafi jarðarábúanda lóðargjald fyrir hús og byggingar á námustaðnum, 5 auru fyrir hvern ferhyrningsmeter, sem hús standa á.

18. gr.

Innan 2 ára frá því útmæling fór fram skal námuhafi byrja á reglulegum námugrefti, ef náman liggur ekki lengra frá sjó en 10 kílómetra, þar sem þilskip geti tekið málminn, innan 3 ára, ef náman liggur fulla 20 kílómetra frá slíkum hafnastað, og svo einu ári síðar fyrir hverja 10 kílómetra úr því, sem vegalengdin eykst, þó eigi lengur en 8 ár. Eftir þann tíma missir námuhafi rétt sinn nema hann vinni árlega í námunni fyrir að minsta kosti 150 krónur til rannsóknar henni, eða greiði árlega 100 krónur í landssjóð auk gjalda þeirra, sem ákveðin eru í 2. málslíð 17. gr.

Nú er ekki byrjað á reglulegum námurekstri 8 árum eftir að námurekstur skyldi byrja, eða að námurekstur legst niður 8 ár samfleytt eftir að reglulegur námurekstur var byrjaður og hefir námuhafi þá að fullu fyrirgert námu-rétti sínum.

Vegalengdin skal talin eftir því sem almennir vegir liggja að hafnarstaðnum frá námunni, séu þar nokkurir vegir, en annars beinustu leið, þar sem torfærur eru minstar að hafnastaðnum.

Verði ágreiningur um vegalengdina, getur lögreglustjóri látið mæla hana á kostnað námuhafna.

19. gr.

Nú ganga menn í félag, er útmælingar hafa fengið, og er þá eigi skylt fyrir námugraftarins sakir, að hafa nema einn námubrunn á félagssvæðinu.

4. kaflí.

Um vegi, vatnsafnot og bryggjuget.

20. gr.

Sérhver sá, er fengið hefir útmælt námusvæði, á rétt á að leggja vegi yfir land jarðarinnar fyrir flutning að og frá námunni, hvert sem haun þarfnast, svo og að gera fyrirhleðslu fyrir vatn. Vegir þessir og fyrirhleðslur mega þó ekki liggja yfir tún eða matjurtagarða, nema ábúandi samþykki; og verði að leggja veg eða fyrirhleðslu yfir engjar jarðar, getur lögreglustjóri heimtað að hæfileg trygging sé sett fyrir því að jarðspell, sem af vegalagningu eða fyrirhleðslu stafar, verði bætt að fullu.

21. gr.

Heimilt er námuhafna að nota vatn eftir þörfum við námureksturinn, en eigi má hana að neinu leyti rýra vatnsból né áveituvatn ábúanda, ef náman liggur á ábúðarjörð, nema með hans samþykki.

Ennfremur er námuhafa heimilt að nota vatn og vatnsafl til reksturs véla og til málmþvottar við námuna, að svo miklu leyti sem það ekki þegar er notað til reksturs annars iðnaðar.

Nú er skortur á vatni á námustaðnum eða í nánd við hann, og á sá, er fyrstur tilkynti málmfund forgangsrétt að afnotum vatns og vatnsafls eftir þörfum.

22. gr.

Ef jörð, sem náma finst í, liggur að sjó, á námuhafi rétt á að byggja bryggju eða hafnarkví við sjóinn, til þess að greiða fyrir fermingu og affermingu skipa, þó svo, að eigi sé spilt æðarvarpi eða laxveiði jarðar.

23. gr.

Nú spillist náma, án þess námurekanda verði gefið að sök, af vatni úr annari námu, og er þeim námurekanda þá skylt að ausa námu sína, en geri hann það ekki, hefir hann fyrirgert námurétti sínum; þó nær þetta ekki til þess, er fyrst hefir tilkynt málmfund á þessu svæði.

24. gr.

Reksturs frestur sá, sem um getur í síðasta málslið 18. greinar fellur burt. ef náma veldur vatnsrensli í nágretta námu, nema námurekandi sá, sem fyrir vatnsaðsókninni verður, láti það óátalið eða úr sé bætt. Ákvæði þessi gilda þó ekki fyrir þann, sem fyrstur tilkynti málmfund á þeim stað.

5. kafli.

Um rekstur námu og eftirlit.

25. gr.

Stjórnarráði Íslands veitist heimild til að setja reglugjörð um rekstur námu, skal þar meðal annars sett ákvæði er miða að því, að vernda líf og heilsu verkafólks í námunum, að námu séu tryggilega grafnar, að greinileg mörk séu sett í kringum útmæld námusvæði og um afrensli vatns frá námu; svo skulu og vera ákvæði um eftirlit með þeim af hendi stjórnarvalda.

Fyrir brot á móti reglugerð má ákveða sektir alt að 1000 kr., nema þyngri hegning liggja við eftir öðrum lögum.

26. gr.

Við hverja námu skal vera bók, og skal í hana rita yfirlit yfir námureksturinn um hvern mánuð. Þar skal og rita skýrslu um það, sem við hefir borið, eða tekið hefir verið eftir og snertir námuna eða málmæðarnar, og sérstaklegt þykir eða athugasvert. Skal útdráttur úr bók þessari um hvert ár sendur til stjórnarráðsins.

Stjórnarráðinu skal heimilt að krefjast þess, að námurekandi láti gera nákvæman uppdrátt af námu sinni, ef dýpri er en 10 metra, og síðar verði bætt við uppdráttinn er náman stækkar.

6. kafli.

Um niðurlagningu námu.

27. gr.

Þegar náma er lögð niður, skal námurekanda þeim, er hættir við námunu, heimilt að nota uppgröftinn úr henni, þótt annar byrji að reka námuna, ef hann byrjar eigi síðar að nota uppgröftinn en 12 mánuðum eftir að náman lagðist niður.

28. gr.

Nú ætlar námurekandi að hætta við námu sína, og skal hann þá, að viðlagðri 30 kr. sekt, tilkynna það lögreglustjóra 2 mánuðum áður, svo og hvort hann ætli að nota uppgröftinn. Jafnframt skal hann senda uppdrátt þann, sem gerður kann að hafa verið af námunni. Tilkynningar þessar skulu innfærðar í námubrjefabókina.

29. gr.

Nú er námurekstri hætt, eða rétturinn til að halda honum áfram er fallinn burt, og má þá fráfarandi ekki spilla neinu af því, eða flytja neitt burt af því, sem gert hefir verið til að halda námunni og göngum hennar tryggum. En loka skal hann námunni tryggilega, svo að menn eða alidýr geti ekki farið sér að voða.

Brot á móti ákvæðum þessarar greinar varða sekt alt að 1000 kr.

7. kafli.

Almenn ákvæði.

30. gr.

Fyrir jarðspell, er málmleit og námurekstur kann að hafa í för með sér, skal, ef hlutaðeigendur verða eigi á annað sáttir, greiða fullar bætur eftir mati þriggja óvilhallra dómkvaddra manna. Bæturnar greiði málmleitandi eða námu-eigandi, og renna þær til jarðeiganda, og bæti hann ábúanda halla þann, er hann kann að verða fyrir.

31. gr.

Auk námubrjefabókar þeirrar, er gert er ráð fyrir í lögum þessum, skal lögreglustjóri hafa námuregistur, þar sem hver námustaður hefir sinn sérstaka dálk, og skal alt það, sem að einhverju leyti leggur námuréttarbönd innfært á dálk staðarins og jafnframt vísað til gerðarinnar í námubrjefabókinni.

Samkvæmt þessum bókum skal lögreglustjóri gefa hverjum, sem þess æskir, námubrjefabókarvottorð gegn 1 kr. gjaldi í landssjóð.

32. gr.

Stjórnarráðið löggildir námubækur lögreglustjóra.

33. gr.

Mál út af brotum gegn lögum þessum og reglugerðum þeim, er getur um í 25. gr., skulu rekin sem almenn lögreglumál. Sektir renna í landssjóð.

34. gr.

Lög þessi öðlast gildi þann dag, er þau eru birt í Stjórnartíðindunum og frá sama tíma eru námulög nr. 61, 22. nóv. 1907 úr gildi fallin.